

Doç. Dr.
Ömer METİN

BAİBÜ Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih
Bölümü, metin_o@ibu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1307-321X>

Eser Geçmişi / Article Past:

Başvuruda bulundu.
Applied
10/09/2020

Kabul edildi.
Accepted
17/09/2020

Araştırma Makalesi

DOI: <http://dx.doi.org/10.21551/jhf.793088>

Research Paper

Orjinal Makale / Original Paper

Balkan Savaşlarında Romanya'nın Askeri ve Siyasi Stratejisi

Military and Political Strategy of Romania in the Balkan Wars

Öz

Balkan Savaşları başlamadan önce Romanya için en önemli konu Güney Dobruca meselesi idi. 1878 Berlin Konferansında Rusya, Güney Dobruca'nın Romanya'ya verilmesini engelleyerek Özerk Bulgaristan Prenslüğünde kalmasını sağlamıştı. Balkan devletleri, Birinci Balkan Savaşında Osmanlı İmparatorluğuna saldırdığında Romanya Krallığı, kendi çıkarları açısından tarafsız kalmayı tercih etmişti. Buna rağmen Romanya, Balkan Savaşında sınırların Osmanlı Devleti aleyhine değişmesini kabul etmeyeceğini deklare etmiştir. Savaş sonunda Balkan devletlerinin yeni topraklar kazanmaları durumunda, Romanya da Güney Dobruca'nın kendisine verilmesini talep etmiştir. Bu durum da İkinci Balkan Savaşının önemli nedenleri arasında yer alacaktır. İki Balkan Savaşı arasındaki dönemde Büyük Güçler'in arabuluculuk diplomasisi başarı sağlamamış Bulgaristan'ın Sırbistan ve Yunanistan'a saldırmasıyla savaş yeniden başlamıştır. Romanya'nın savaşa katılmasıyla Bulgaristan iki ateş arasında kalarak ateşkes istemek zorunda kalmıştır. İkinci Balkan Savaşında yenilen Bulgaristan, Osmanlı Devleti ile İstanbul Antlaşmasını diğer Balkan devletleri ile de Bükreş Antlaşmasını imzalamıştır. Bu makalede Romanya'nın Balkan Savaşlarında izlemiş olduğu askeri ve siyasi stratejileri analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balkan Savaşları, Güney Dobruca, Romanya, Bulgaristan, Bükreş Antlaşması

Abstract

Before the Balkan Wars started, the most important issue for Romania was the Southern Dobruja. At the Berlin Conference of 1878, Russia prevented Southern Dobruja from being given to Romania and ensured that it remained in the Principality of Autonomous Bulgaria. In the First Balkan War, the Balkan states attacked the Ottoman Empire and The Kingdom Romania preferred to be neutral as this position suitable for its own interests. Despite this, Romania declared that it would not accept the change of borders against the Ottoman Empire in the Balkan War. If the Balkan States gained new territories at the end of the war, Romania also demanded that Southern Dobruja be given to it. This situation was among the important reasons of the Second Balkan War. In the period between the two Balkan Wars, the mediation diplomacy of the Great Powers was not successful, and the war started again with the attack of Bulgaria on Serbia and Greece. With the attack of Bulgaria on Serbia and Greece, the war started again. With Romania's participation in the war, Bulgaria was caught between two fires and had to demand a ceasefire. Bulgaria, defeated at the end of the Second Balkan War, signed the İstanbul Treaty with Ottoman Empire and signed the Bucharest Treaties with the other Balkan countries. In this article, the military and political strategies of Romania that followed in the Balkan Wars were analyzed.

Keywords: Balkan Wars, Southern Dobruja, Romania, Bulgaria, Bucharest Treaty.

ATIF: METİN Ömer, "Balkan Savaşlarında Romanya'nın Askeri ve Siyasi Stratejisi", **Tarih ve Gelecek Dergisi**, 6/3 (Eylül 2020), s. (963-973)

CITE: METİN Ömer, "Military and Political Strategy of Romania in the Balkan Wars", **Journal of History and Future**, 6/3 (September 2020), pp. (963-973)

Giriş

Balkan devletleri aralarında ittifak kurup Osmanlı Devletine saldırı hazırlıkları yaparken, bu ittifakta yer almayan Romanya, farklı bir askeri ve siyasi strateji izleyecektir. Bunun başlıca sebebi ise Romanya'nın Osmanlı Devleti ile doğrudan bir sınırı olmamasıydı. Romanya'yı Balkan Savaşlarında ilgilendiren en temel konu, Güney Dobruca meselesi olmuştur. Bu problemin temeli, Romanya'nın bağımsızlığını kazandığı 1878 Berlin Antlaşmasına dayanmaktadır. Berlin Antlaşmasında Romanya, çok istediği halde Dobruca'nın güneyini topraklarına katamamıştır. Romenlere göre Dobruca bölgesinde tarihinin en eski devirlerinden itibaren Romenlerin ataları olan Dacia'lılar yaşamaktaydı. Ortaçağ döneminde Türk ve Bulgarlar bölgeye yerleşmişler daha sonra Dobruca üzerinde birçok mücadele yaşanmıştı. Osmanlı döneminde Türk-Tatar gruplar da Dobruca bölgesine yerleşmiş. Bu nedenle Dobruca üzerinde Romenler, Bulgarlar ve Türkler hak iddia eder duruma gelmişti. 1878 Berlin Antlaşmasının olduğu dönemde Bulgarlar bağımsız bir devlet olarak dünya siyasetinde yer almamasına rağmen, Rusya, Güney Dobruca'nın Romanya'ya bırakılmasını engellemişti. Rusların buradaki amacı Bulgarların özerkliğini genişleterek ileriki dönemde büyük bir Bulgar Krallığının önünü açmaktı. Büyük Bulgaristan Krallığı'nın kurulma projesi, Rusların İstanbul'u ele geçirerek sıcak denizlere açılması için önemli bir yol olacaktı.¹

Rusya, bu planını uygulamaya geçirmek için 1902 yılında Bulgaristan ile Güney Dobruca için gizli görüşmeler yapmış ve sonuçta 1909'da bir Rus-Bulgar gizli anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmanın 4. maddesine göre Rusya, Güney Dobruca'nın Bulgaristan'a verilmesi konusunda Bulgarları destekleme kararı almıştır. Rusya ile Bulgaristan arasındaki bu gizli anlaşmadan haberdar olan Romanya Krallığı ise gerekli tedbirleri almakta gecikmemiştir. Buna göre güney sınırındaki askeri birliklerini güçlendiren Romanya, Güney Dobruca'nın Bulgaristan'a geçmesi durumunda askeri saldırı için planlarını Rusya faktörüne rağmen yapmıştır.²

Romanya ile Bulgaristan arasındaki Güney Dobruca üzerindeki anlaşmazlığın kökleri çok eskilere dayanmaktaydı. Romenlere göre M.S 5. yüzyılda Roma İmparatorluğu, Daica (Romenlerin ilk ataları) topraklarını ele geçirinçeye kadar tüm Dobruca Bölgesi Romenlere aitti. Yani Dobruca'nın ilk sahibi Romenlerdi ve bu nedenle son sahibinin de hak ettikleri gibi kendilerinin olması gerekmektedir. Daha sonraki süreçte bölge; Slavların, Pro-Türklerin, Bulgarların ve Rusların kontrolüne geçmiştir. Fakat Romenlerin elinden çıktığı 5. yüzyıldan sonraki süreçten 1912 yılına kadar bölgedeki çoğunluk her zaman Tatar-Türk topluluğunda olmuştur. XIII. Yüzyıldan itibaren Osmanlı Devletinin Balkan bölgesinde yerleşim yerleri açması, Tatar-Türk topluluğunun Dobruca bölgesinde çoğunluk olmasının başlıca sebebiydi.

Romanya'nın bağımsızlığını kazandığı 1878 Berlin Antlaşması ile Güney Dobruca, Rusya'nın isteğiyle Özerk Bulgaristan Prensiğinde bırakılmıştı. 1878 yılı itibariyle bölgede çoğunluk Tatar-Türk topluluğundan oluşmaktaydı. Bölge çok geniş bir alanı kapsadığı için yeni yerleşimler için oldukça elverişliydi. Bu nedenle 1913 yılına gelinceye kadar olan süreçte Bulgaristan, Dobruca bölgesine Makedonya ve Trakya'dan getirdiği Bulgarları yerleştirerek bölgenin Bulgarlaşmasını sağlamaya yönelik faaliyet göstermiştir. Bu Bulgarlaştırma hareketi özellikle Romanya sınırında yapılmıştır. Buna rağmen bölgedeki çoğunluğu hala Türk-Tatar nüfusu oluşturmaktaydı. 1912

1 Ömer Metin, "Balkan Savaşlarında Romanya-Bulgaristan Anlaşmazlığı: Güney Dobruca", *Türk Yurdu*, 32/303, Ankara, 2013, s. 135.

2 Proiecte și planuri de operatii ale Marelui Stat Major Roman (pana in anul 1916), București, 1992, s. 60.

yılı itibariyle Güney Dobruca'nın iki büyük merkezi olan Silistre ve Kaliakra'da toplam 282.778 nüfusun dağılımı şu şekildeydi;³

Romenler	6.662
Bulgarlar	121.925
Türk-Tatar	136.224
Çingenerler	11.000
Diğer Azınlıklar	7000

Tabloya bakarak Türk-Bulgar nüfusunu karşılaştırdığımızda, 1878'den itibaren Bulgarların etki alanına bırakılmasına ve yoğun Bulgarlaştırma politikasına rağmen Güney Dobruca'da 1912 yılında hala Türk-Tatar toplumunun çoğunluğu oluşturduğu göze çarpmaktadır.

1. Birinci Balkan Savaşı ve Romanya'nın Tarafsızlık Politikası

1911 yılına gelindiğinde diğer Balkan devletleri ile birlikte Osmanlı Devletine karşı saldırı hazırlıkları yapan Bulgaristan, Romanya ile diplomatik ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. Bulgaristan, Romanya'yı ortak düşmanlarının Osmanlı Devleti olduğu konusunda ikna etmeye çalışarak Osmanlı karşıtı Balkan birliğine katılmaya davet etmiştir. Romanya topraklarında herhangi bir istekleri olmadığını belirten Bulgarlar, Osmanlı'ya karşı saldırı için Petersburg'da oluşan Balkan birliğine Romanya'yı da dâhil etmek istemişlerdir. 29 Nisan 1912'de Bulgaristan ile Sırbistan arasında imzalanan askeri antlaşmaya Romanya'nın da katılması sağlanmıştır. Fakat Romanya Krallığı, bu antlaşmanın 1909 gizli Rus-Bulgar anlaşmasının bir benzeri olduğunun farkındaydı. Bu nedenle kuzey batı sınırındaki Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun baskılarını da göz önünde bulundurarak İngiltere-Fransa blokuna yaklaşmaya başlayacaktır.⁴

Romanya, Bulgaristan'ın Güney Dobruca üzerindeki emellerinden kuşku duymaya devam ederken 1912 yılında Osmanlı Devleti tarafından teklif edilen Balkanlarda statükonun korunması anlaşmasını da hemen reddetmiştir. Aynı zamanda Romen hükümeti Avrupa Türkiye'sinde yer alan ulusların bağımsızlığını alması ya da bağımsız olanların da (Bulgaristan da dâhil olmak üzere) Osmanlı öncesi kendilerine ait toprakları yeniden elde etmesi gerektiği yönünde fikirlerini diğer Balkan devletleriyle paylaşmıştır. Romen Başbakanı Titu Maiorescu, Bulgaristan'ın Bükreş Elçisi P. Calincov ile yaptığı görüşmede, Romanya'nın Balkanlarda sınır değişikliği olmadığı sürece tarafsız kalacağını bildirmiştir. Ayrıca Ekim 1912'de Birinci Balkan Savaşının başlamasına birkaç gün kala Romen hükümeti, daha önceki pozisyonlarını hatırlatarak Balkanlarda herhangi bir sınır değişikliği olması durumunda Romanya'nın kendi pozisyonunu alacağını Balkan devletlerine bir kez daha deklare edilmiştir.

2. Büyük Güçlerin Arabuluculuk Çabaları

Osmanlı karşısında Balkan devletlerinin 1912 Ekiminden Kasım'a kadar olan süreçte kısa sürede başarı elde etmesi, Romanya'da sürpriz olarak karşılanmıştır. Romanya'nın daha önce öne sürdüğü politikaların tam tersine Balkan sınırlarında köklü değişiklikler olması, Romanya hükümetini ve kamuoyunu rahatsız etmiştir. Özellikle Dobruca ve Tuna Nehrinin güneyi ile ilgili

3 A. P. Arbore, "Carecterul etnografic al Dobregei sudei (din epoca turceasca pâna la 1913)" *Anale Dobregei*, Nr. XX, 1938, s. 112-118.

4 Ömer Metin, "İkinci Balkan Savaşı ve Romanya", *100. Yılında Balkan Savaşları (1912-1913) Uluslararası Sempozyumu*, Ed. Mustafa Türker, C. I, TTK Yayınları, Ankara, 2014, s. 178.

sınırların 1878 Berlin Antlaşmasının 46. maddesine aykırı şekilde Bulgaristan'ın lehine değişmesi, Romanya'nın harekete geçmesine neden olacaktır. Romen hükümeti özellikle Dobruca'nın durumu ile ilgili olarak büyük devletler nezdinde girişimlerde bulunarak bu bölgenin Romanya'ya ait olduğu vurgulanmıştır. Rusya'nın Bükreş Elçisi M. Sebeko, Romen Başbakanı Mairescu ile temasa geçerek Romanya'nın barış konferansına davet edileceğini ve Balkan ittifakına sadık kalması durumunda Romanya lehine bazı gelişmeler yaşanacağı yönünde teskin edici bilgiler vermiştir.⁵

Rus elçi Bükreş'te bu temaslarda bulunurken Sofya'da bulunan Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun temsilcisi, Romanya'nın haklarının korunması için temaslarda bulunmaktaydı. Çünkü yaklaşan Birinci Dünya Savaşı öncesi Romanya'nın İngiltere-Fransa blokuna katılması engellenmek istenmekteydi. Romanya ise kendisine ait olduğunu düşündüğü Dobruca'nın, Bulgaristan tarafından Romanya'ya bırakılması gerektiği yönünde diplomatik temaslarda bulunmaktaydı. Romanya, Bulgaristan'a ve Balkan ittifakına dâhil diğer ülkelere, Eylül 1913'de verdiği nota ile bu sorunun acilen çözülmesi yönündeki taleplerini iletmiştir.⁶

Romanya ve Bulgaristan, Güney Dobruca probleminin çözümü noktasında farklı görüşlere sahipti. 25-26 Kasım 1912'de Bükreş'te Romen Başbakanı Titu Mairescu ile Bulgar Meclisi Başkanı S. Danev arasındaki görüşmelerde, Bulgar tarafı bu sorunun Türkiye ile Balkan devletleri arasında barışın yapılmasından sonra ele alınmasını istemekteydi. Bulgarlara göre o dönemde önemli olan konunun Hristiyan topraklarından Osmanlı Devletinin sökülüp atılmasıydı. Romen başbakanı ise Türklerle yapılacak barış ile Romen-Bulgar probleminin birbirinden ayrılması gereken konular olduğunu ifade etmiştir. Mairescu'ya göre iki bağımsız devlet olan Romanya ve Bulgaristan, büyük devletlerin ya da Türkiye ile yapılacak antlaşmanın etkisinde kalmaksızın bu sorunu acilen çözmeliydi. Romanya'nın konuyla ilgili dış politikası, Bükreş, Sofya ve Londra'daki görüşmelerle bütünlük sağlamaktaydı. Romen devlet adamları, Romanya'nın Güney Dobruca üzerindeki haklarından hiçbir şekilde vazgeçmeyeceğini katıldıkları tüm toplantılarda dile getirdiler.⁷

Birinci Balkan Savaşı sonunda Büyük Güçlerin de etkisiyle Londra'da barış konferansı toplandı. Tarihe Londra Konferansı olarak geçecek bu görüşmeler, 20-25 Aralık 1912 ile 2-7 Ocak 1913 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yaklaşan dünya savaşı öncesi stratejik konumlarından dolayı Romanya ve Bulgaristan'ı kaybetmek istemeyen Büyük Güçler, Bulgaristan'ın taviz vermez tutumundan dolayı yol alamamışlardır. Konferansta büyük devletlerin delegelerin, 1878 Berlin Konferansında doğan haklarından dolayı Romanya'ya destek vermelerine Bulgarlar şiddetle karşı çıkmışlardır. Osmanlı ordularına karşı en büyük zaferi kendilerinin kazandığını ifade eden Bulgar heyeti, Hristiyan Balkan topraklarından Osmanlı Devletini atmak üzereyken, Osmanlı karşıtı birlikte yer almayan Romanya'nın ödüllendirilmesini kabul etmeyeceklerini deklare etmiştir. Bulgarların Güney Dobruca için hiçbir tavize yanaşmaması, Balkan coğrafyasını içine Romanya'nın da katılacağı ikinci bir savaşa doğru sürükleyecektir.⁸

Londra'daki Balkan Konferansında Romen diplomatlar birden fazla etkeni göz önünde bulundurmaya zorunda idiler. Bunların başında da Balkanların içinde bulunduğu son durum ile Büyük

5 *Documente Diplomatice, Evenimentele din Peninsula Balcanica, Actiunea Romaniei*, Bucureşti, 1913, s. 7-8.

6 *Actiunea diplomatica a Romaniei in cursul evenimentilor balcanice, Discursul lui Titu Maiorescu, rostit in şedinta Senatului de la 4 decembrie 1913*, Bucureşti, s. 8.

7 Richard C. Hall, *The Balkan Wars 1912-1913, Prelude to the First World War*, Routledge, London, 2000, s. 76-77.

8 Londra Konferansında Romanya'nın diplomasisi hakkında bkz., Nicu Pohota, "România şi Antanta în Timpul Conferinţei de Pace de la Londra", *Revista Cogito*, vol. III/no 4, 2011.

Güçlerin tavırları gelmekteydi. Romanya'nın bu konferanstan istediğini alması büyük güçleri de ikna etmesine bağlıydı. Her şeyden önce Osmanlı Devletine karşı başlatılan ve Büyük Güçlerin desteklediği bu savaşa Romanya katılmamıştı. Bu nedenle Romanya'nın eli barış masasında güçlü olamazdı. Hatta Londra Konferansında Güney Doğu Avrupa'nın yeni haritasının çizilmesinde söz hakkı olabilmesi için Büyük Devletleri ikna etmesi gerekiyordu. Londra Konferansı sırasında Silistre'den başka Edirne'nin kimin olacağı konusu da başka bir problemdi. Konferans sırasında Bulgarlar, eğer Edirne'yi Türklere alabilirler ise Silistre'yi Romenlere bırakma ihtimalleri olduğunu Romen delegasyonuna bildirmişlerdir. Bu şartlar altında Londra Konferansında Silistre konusunda somut bir anlaşma sağlanamamıştır.⁹

Güney Dobruca konusunda Romanya kamuoyu da Romen hükümeti gibi düşünmekteydi. Romen halkı yürütülen diplomasi ile Silistre bölgesinin Romanya topraklarına katılmayacağına inanıyor, Romen ordusunun acilen Güney Dobruca'ya girip bölgeyi işgal etmesini istemekte bu yönde ülkenin çeşitli bölgelerinde protesto gösterileri yapıyordu. Bununla birlikte siyasi partiler de çeşitli fikirler ortaya atmaktaydı. Örnek olarak Nicolea Ioarga liderliğindeki Liberal Parti, 1912 yılı ortalarında Güney Dobruca'ya askeri müdahaleyi desteklerken zaman içerisinde Büyük Güçlerin etkisiyle partinin politikası değişiklik göstermiş ve bu sorunun diplomasi yoluyla çözülmesini istemeye başlamıştı. Buna paralel olarak Romanya adına Londra Konferansında görüşmeleri yürüten Romen diplomat Take Ionescu, daha önce ortaya atılmış olan Bulgarların öncelikli olarak Edirneyi ele geçirmesi sonra da Bulgarların Güney Dobruca'da Romenlerin lehine sınır değişikliği yapması fikrini destekleyecektir. Take Ionescu, daha da ileri giderek Romanya Kralını, Romen ordularının Edirne'yi tekrar Hristiyan dünyasına kazandırmak için Bulgarlara yardım etmesi yönünde ikna etmiştir. Fakat bu fikrin yaratıcısı olan Alman Şansölyesi Kiederlen Wachter'in kanser hastalığı nedeniyle ölmesi, bu planın uygulanmasını ortadan kaldıracaktır.¹⁰

Romen Başbakanı Titu Mairescu, Dobruca meselesi hakkında yaklaşan muhtemel bir savaş öncesi Büyük Güçler'in desteğini almak için diplomasi atağına geçecektir. Aralık 1912'de Rus elçisi Sbeko ile Avusturya-Macar elçisi Fürstenberg ile görüşmeler yapmıştır. Romen başbakan sorunun diplomasi yoluyla çözülmemesi durumunda Romanya'nın Güney Dobruca bölgesini işgal etmek zorunda kalacağını Rus ve Avusturya-Macar diplomatlara gerekçeli nedenleriyle aktarmıştır. Ayrıca Almanya ve Fransa'nın da Bükreş'teki elçileriyle görüşmeler yaparak Dobruca'nın Romanya'ya geçmesi dışında hiçbir olasılığı kabul etmeyeceklerini ifade etmiştir.¹¹

İkinci Balkan Savaşı öncesi Bulgaristan karşısındaki ittifakın planlarının temelini, Romanya'nın nasıl bir politika izleyeceği oluşturmaktaydı. Romanya ilk savaşa katılmamış ve bu nedenle yıpranmamış bir orduya sahip bulunuyordu. Ayrıca 1913 yılı itibarıyla diğer balkan devletlerinden daha fazla nüfusa ve asker potansiyeline de sahipti. Bu nedenle Romanya'nın alacağı tavır İkinci Balkan Savaşında çok büyük bir önem taşımaktaydı. Romanya ise muhtemel bir savaşta tarafsız kalacağına ve eğer savaşa katılır ise de saldırıya uğrayan taraftan olacağını deklare etmiştir. Romanya'nın savaş öncesi 500.000'den fazla askeri vardı. Bu askeri birlikler Birinci Balkan Savaşı devam ederken Romanya'nın güney sınırında iyi bir eğitimden geçirilmişlerdi. Sırbistan, savaş planlarını Romenlerin aldığı tavır üzerine kurmuştur. Sırbistan, 1912 sonundaki sınırlarını Bulgarlara karşı korumak için tedbirler alarak savunma ağırlıklı bir hazırlığa girişmiştir. Romen Genel Kurmay Başkanı General Averescu, Güney Dobruca'da Tuna Nehri boyunca Romen

9 N. Stefanescu-Iacint, *Razboiul româno-bulgar*, Bucureşti, 1914, s. 53.

10 R. Seişanu, *Take Ionescu*, Bucureşti, 1930, s. 156-158.

11 Nicolea Iorga, *Supt trei Regi*, Bucureşti, 1932, s. 151.

sınırlarını korumak için bölgeye askeri yığınak yaptıklarını ve amaçlarının sadece ülke sınırlarını korumak olduğunu ifade etmiştir¹²

Haziran 1913'de Balkanlarda hareketlenme artacaktır. Makedonya sorununu çözmek için Bulgaristan'ın Petersburg'daki konferansa katılmayı reddetmesi, Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan arasındaki gerginliği arttıracaktır. Bu dönemde Bulgar hükümeti, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Almanya'nın diplomatik yardımına eğilim göstermekte ve bu devletlerle yakınlaşmaya çalışmaktaydı. Ayrıca Bulgaristan kamuoyunda Trakya, Makedonya ve Dobruca'da Bulgar sınırlarının genişletilmesi yönünde bir hava oluştu. Bulgaristan'daki şovenist gruplar, Bulgar hükümetinin harekete geçmesi yönünde propagandalara başladılar. 9 Haziranda Liberal Parti lideri V. Radoslavov, bir miting düzenleyerek Kral Ferdinand'dan Bulgar ordusunun Sırp ve Yunanlıları Makedonya topraklarından söküp atmasını talep etmiştir. Aynı gün Bulgar Kral Konseyi toplanarak iki olasılık üzerinde karar alınmıştır. Buna göre ilk planda Rus Çarı II. Nikola'nın Makedonya üzerindeki Bulgar-Sırp anlaşmazlığına 7 gün içinde diplomatik çözüm bulması istenmekteydi. İkinci olasılık ise Sırp'lar üzerine hemen bir savaş başlatarak zafere ulaşmaktı. 25 Haziran 1913'de Rus hükümetinden Bulgaristan'a gelen cevapta, Rusya'nın 1902'de yapılan gizli antlaşmaya sadık olduğunu ve Bulgaristan'ın bağımsızlığı ve hak ettiği toprakları alması için üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği belirtilmiştir. Ancak son dönemlerde Bulgar hükümetinin Avusturya-Macaristan hükümetinin etkisinde kaldığına dikkat çekerek muhtemel bir savaşta Bulgaristan'a yardım etmeyeceklerini özellikle Dobruca'nın güneyine Romanya'nın saldırması durumunda tarafsız kalacaklarını bildirmişlerdir. Rus hükümeti ayrıca Rusya devletinin Pan Slavizm için üzerine düşen tüm sorumluluğu 1913 Haziranı itibariyle yerine getirdiğini ve Bulgaristan'ın özgür bir ülke olarak dilediği politikayı izleyebileceğini Bulgar hükümetine iletmıştır. Rusların bu cevabı üzerine Bulgar Kralı Ferdinand, General Savaov'a Bulgar ordusunun harekete geçmesi için emir vermiştir.¹³

3. İkinci Balkan Savaşı ve Romanya'nın Dengeleri Değiştirmesi

16 Haziran 1913 gecesi bütün planları tamamlayan Bulgar komandoları, Sırp'lara ve Yunanlılara saldırmıştır. İkinci Balkan savaşı birkaç farklı bölgede ilk savaşa göre daha kısa süre devam etmesine rağmen Balkan coğrafyasında etkileri uzun süre devam edecektir. Romenlerin savaşa katılması kısa sürede savaşın Bulgar karşıtı müttefiklerin lehine dönmesine neden olacaktır. Bulgar ordusu Makedonya ve Trakya'da Sırp ve Yunanlılarla savaşırken, Romen ordusu hiçbir engelle karşılaşmadan Sofya önlerine kadar gelmiştir. Romenlerin amacı Güney Dobruca'yı ele geçirmek olduğu için Romen ordusu daha ileri gitmemiş, Romen Kralı I. Karol'un emriyle Sofya'ya saldırmamıştır. Bulgar Kralı Ferdinand ise iki ateş arasında kalma riski nedeniyle, Bulgar ordusuna askeri mücadelenin sonlandırılması yönünde talimat vermiştir.¹⁴

Romanya'nın İkinci Balkan Savaşındaki askeri harekâtı incelendiğine; 417.340 asker ve 7.940 çeşitli rütbelere sahip subay ve toplamda 509.093 kişiden oluşan taze kuvvete sahip Romen ordusu 28 Haziran 1913 günü Bulgar sınırını geçmeye başlamıştır. Aynı gün Silistre merkezine ulaşan Romen ordusu, herhangi bir karşı koymaya uğramaksızın 12.130 kişinin yaşadığı şehrin yönetimini ele geçirmiştir.¹⁵ Silistre'nin ele geçirilmesini izleyen günlerde Romen ordusu, Güney

12 George Zbucea, *România și Razboaiele Balcanice (1912-1913)*, București, 1999, s. 189-194.

13 G.A.Dabija, *Amintirile unui atasat militar in Bulgaria*, București, 1936, s. 336-338.

14 Metin, a.g.m., s. 180.

15 R. Seișanu, Dobregea, *Gurile Dunării și Insula Șerpilor, Schita monografica, Studii și documente*, București, 1928, s. 257.

Dobruca'da ilerleyişini sürdürmüştür. 30 Haziran akşamı Tutrakan (Turtuca), Pazarcık (Dobriç) ve Balçık Romen güçlerinin eline geçmiş bulunmaktaydı. Bahsedilen bu şehirler Güney Dobruca'da Romanya'nın üzerinde hak iddia ettiği alanlardı ve kısa sürede Romanya istediğini almıştı. Bu nedenle Romen hükümeti bir deklarasyon yayınlarak Tuna Nehri çizgisi boyunca Romen ordularının bekleyeceğini ve savaşın gidişatına göre tavır alacaklarını açıklamıştır. Buna rağmen Romen ordusundaki bazı generaller, Bulgaristan'ın bu zor durumundan mümkün olduğu kadar istifade edilmesi yanlısıydı. Bu nedenle Calaraşi ismindeki 6. Alay, 2 Temmuz 1913 günü Varna şehrine girerek şehri işgal etmiştir. Fakat bu işgal fazla sürmemiş, 4 Temmuz günü Romen birlikleri Varna şehrini ve limanını terk edip Romanya'nın daha önce belirttiği sınır hattına geri çekilmiştir. Romen 5. Kolordusu, işgal edilen toprakları korumak için, barış antlaşmasının imzalandığı 10 Ağustos 1913 tarihine kadar bölgede bırakılmıştır. Barış sonrası ise Romanya'nın güneydeki yeni sınırları için seçkin askerlerden oluşan 5 alay sınır bölgesine yerleştirilmiştir. Romen ordusu, çok kısa sürede Güney Dobruca'nın işgalini hiçbir askerini kaybetmeden tamamlamıştır. Bölgede yaşayan halk tarafından da herhangi ciddi bir karşı koyma ya da protesto ile karşılaşılmamıştır. Bu hareket sırasında ya da sonrasında herhangi bir salgın hastalığı da rastlanılmamıştır. Güney Dobruca, 300.000'den fazla nüfusu ile yeni devletleri olan Romanya'ya bağlanmıştır.¹⁶

Romen ordusunun kısa sürede başarı sağlamasının çeşitli nedenleri vardır. Her şeyden önce 1878'de bağımsızlığını kazanmasından sonra 1913 yılına kadar Romen ordusunun modernizasyonu için yeterli zaman oluşmuş, Romanya Hükümeti, ordusunun gelişmesi için yeterli bütçeyi ayırmıştı. Bundan başka Romanya'nın jeopolitik durumu (çevresinde Avusturya-Macaristan, Rusya ve Osmanlı Devleti gibi büyük güçlerin varlığı) Romen hükümetinin ordusunu güçlendirmeye yöneltmiştir. Özellikle Rusya'nın Bulgaristan'a bölgede destek vermesi, XX. yüzyıl başlarında Romanya'nın ordusuna büyük önem vermesine neden olmuştur.¹⁷

4. Bükreş Antlaşması ve Büyük Romanya Krallığı Yolunda İlk Adım

Balkan savaşlarını bitiren barış konferansı 28 Temmuz – 10 Ağustos 1913 tarihleri arasında Bükreş'te toplanmıştır. Romanya açısından barış konferansının Bükreş'te toplanması büyük bir prestij olarak algılanmıştır. Romanya kamuoyuna göre Temmuz 1913'de Romen ordularının kısa sürede kazandığı başarı, Sırp ve Yunanlıların da Bulgarlara karşı zafer elde etmesinde büyük katkı sağlamıştır. Çünkü Bulgar ordusu Sırp ve Yunan ordularına karşı topyekûn mücadeleye girmişken, ilk savaşa katılmamış Romen ordusu Sofya önlerine kadar ilerlemiş ve Bulgarları ateşkese zorlamıştır. Bu nedenlerden dolayı Romanya kamuoyu, barış konferansının Bükreş'te toplandığına inanmaktaydı. Ayrıca Romanya'nın bu başarısı Büyük Güçlerin, Romanya algısında önemli bir yere sahip olacaktı. Bükreş'teki barış görüşmelerine savaşa katılan taraf ülkelerin yanında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden parlamenterler ve gazeteciler de katılmıştır. Barış görüşmelerinin açılış oturumu, 30 Temmuz 1913 günü saat 16.00'da başlamış ve konferansın başkanlığına Romen Başbakanı Titu Mairescu seçilmiştir. Sekreteryaya olarak da üç Romen diplomat ve diğer taraflardan da birer üye seçilmiştir. Romen Başbakan Mairescu, açılış konuşmasında barış görüşmelerinin başlamasından itibaren beş gün süre ile ateşkesin kabul edilmesini istemiştir. Çünkü Niş bölgesindeki ateşkesin resmi olarak ilan edilmediğini ve bu durumun barış görüşmelerine gölge düşürebileceği çağrısında bulunmuştur. Mairescu'nun ateşkese dair bu teklifi ilgili ülkelerin yetkililerince resmen kabul edilmiştir. Bu beş günlük süre daha sonra 10 Ağustos'ta antlaşmanın imzalanmasına kadar uzatılacaktır. Barış görüşmelerinin ilk günlerinde genel olarak Bulgaristan ile müttefik ülkeler

16 Zbucea, a.g.e., s. 204.

17 N. Iorga, *Istoria armatei românești*, vol. II, București, 1930, s. 212.

arasındaki sınır sorunlarının ortadan kaldırılmasına yönelik müzakereler yürütülmüştür. Eğer bir konu üzerinde anlaşmazlık olursa kendi aralarında bir alt komisyon kurarak konuyu çözmeye konusunda taraflar anlaşmaya varmışlardır¹⁸

Konferansın ilk günlerinde Bulgar delegeler, Romanya'yı Sırp ve Yunanlılardan ayırmak için Romanya'ya bir teklifte bulunmuşlardır. Buna göre Bulgaristan, Güney Dobruca'nın Romanya'ya ait olduğunu kabul etmekte olup, bunun karşılığında ise Bulgaristan'ın güney ve batı sınırlarındaki tartışmalarda Sırbistan ve Yunanistan'a karşı Romenlerin desteğini istemektedir. Fakat Bulgarların bu teklifi Romenler tarafından tereddütsüz reddedilmiştir. Buna rağmen konferansın 3 Ağustos 1913 tarihli dördüncü toplantısında Romen ve Bulgar delegeler, Güney Dobruca meselesini çözüme kavuşturmuşlardır. Romen-Bulgar sınırının konferansın ilk günlerinde net olarak çizilmesi, katılımcı devletler arasında ilk sorunun çözülmesi açısından önemliydi. Bükreş Konferansında taraflar müzakerelere devam ederken Büyük Güçler de görüşmeler sırasında görüşlerini telgraflar yoluyla bildirmekteydi. Konferans boyunca Avrupa'nın çeşitli başkentlerinde Bükreş'e telgraflar gelmekte konferanstaki katılımcı ülkelerin temsilcileri de hükümetleri aracılığıyla Büyük Güçlere mesajlar yollamaktaydı. Bu durum barış antlaşması imzalanmadan önce Büyük Güçlerin olurunun alınması anlamında gelmekteydi. Bununla birlikte İngiltere, Fransa ve Rusya, barış konferansında alınacak kararlara müdahale etmeyeceklerinin garantisini de vermişlerdir. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Almanya'nın politikası konferans boyunca değişiklik göstermiştir. Çünkü 1878'de Osmanlı-Rus savaşını bitiren San Stefano (Yeşilköy) antlaşmasının diğer güçlerin etkisi hesaba katılarak Berlin Antlaşması ile değiştirilmesi, Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu için bir tecrübe olmuştu. Bu nedenle bu iki devlet, Bükreş Konferansını yakından takip etmekte ve oluşacak sonuca göre son tavırlarını göstereceklerdi. Büyük Güçlerin bu politikaları karşısında Bükreş'te görüşme masasında olan Balkan devletleri, kendi gerçekleri ile Büyük Güçlerin çıkarları arasında sıkışmış kalmışlardı. 6 Ağustos 1913 tarihli toplantıda Romen Başbakanı Titu Mairescu, hazırlamış oldukları barış antlaşmasının tüm Avrupa için stratejik önem taşıdığını vurgulamıştır. Konferansta bulunan beş devletin Balkanlarda barışın sürekli hale gelmesi için yapıcı tavırlar sergilediğini ifade ederek Bükreş'teki barış sonrası Balkanlarda ekonomik refahın artması için Balkan devletlerinin işbirliği yapmalarının gerekliliğinin altını çizmiştir. Aynı toplantıda söz alan Karadağ temsilcisi I. Matonovici, ülkesinin ilk defa uluslararası bir toplantıda temsil edilmesinin onurunu yaşadıklarını ve Karadağ'ın bağımsızlığı için kendi lehlerinde sınır değişikliğinin önemini diğer devletlere anlatmıştır.¹⁹

Titu Mairescu 8 Ağustos'taki toplantıda katılımcı ülkelerin delegelerine Büyük Devletlerin üzerinde çalışılan antlaşmada bazı düzeltmeler isteyebileceklerine dair mesajlar gönderdiğini aktarmıştır. Buna örnek olarak da barış konferansında Kavala şehrinin Yunanistan'a bırakılması planlanırken Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun bu şehrin Bulgaristan'da kalması yönünde baskı yaptığını açıklamıştır. Ayrıca Rusya'nın da konferansta bazı kararlar için düzeltme talebinde bulunduğunu daha sonra Balkan devletlerinin kararlarına saygı duyacakları yönünde mesajlar aldıklarını da söylemiştir. Daha önceki günlerde "Güney Dobruca Meselesi" çözüme kavuşturulmasından dolayı 8 Ağustostaki sınırla ilgili görüşmelere Romanya ilgi göstermemiştir. Aynı günkü görüşmelerde ulusal sınırlar içerisinde kalan azınlıkların eğitim, din, ekonomik durumlarıyla ilgili çözümler aranmıştır. Yunanistan, barış antlaşmasına Romanya ve Bulgaristan'ın kendi aralarında anlaşmaları azınlıklarla ilgili maddeden hariç genel bir madde daha konulmasını talep etmiştir. Yunanistan böylece Trakya ve Makedonya'daki Yunan azınlığın geleceğini garanti

18 Zbuhea, a.g.e., s. 278-281.

19 Metin, a.g.m., s. 182.

altına almayı planlıyordu. Romanya konferans sırasında Makedonya'daki ırkdaşları için garanti alabilen tek ülkeydi. 3 Ağustos'ta Bulgarlar ile Makedonya'da yaşayan soydaşları için anlaşan Romanya'ya, 4 Ağustos'ta Sırbistan ve Yunanistan da garanti vereceklerdir. Bu politikaların altında Makedonya ve Trakya sorununda her ülkenin Romanya'yı kendi yanına çekme çabası yatmaktaydı.²⁰

Konferansta tartışmalar Trakya ve Makedonya üzerinde yoğunlaşmıştı. Bulgarlar, askeri bir çaba göstermeden Edirne'yi Türklerden almaya çalışıyorlardı. Edirne konusunda Romen tarafı Bulgarları destekleyici bir fikir ortaya atacaktır. Romanya, Birinci Balkan Savaşını bitiren Londra Konferansında Edirne'nin Bulgarlara bırakılması planını göz önüne alarak, Büyük Güçlerin desteğine başvurmayı teklif etmiştir. Fakat Bükreş Konferansı sırasında Bulgarların negatif tavırlarından olumsuz etkilenen Yunan, Sırp ve Karadağlı temsilciler, Romanya'nın teklifini hemen reddedeceklerdir. Türkiye ise İkinci Balkan Savaşı ile Londra Antlaşmasının hiçbir resmi niteliği kalmadığını ortaya atacaktır. Büyük Güçler ise İstanbul, Boğazlar ve genel olarak Türkiye sorununu daha sonra çözmeyi planlamaktaydılar. Bulgaristan, Bükreş Konferansında Edirne ile ilgili hiçbir problemi çözemeyecek ve Osmanlı Devleti ile 16 Eylül 1913'de İstanbul Antlaşmasını yapacaktır. Bu antlaşmaya göre sadece Edirne değil Lüleburgaz, Kırkkilise ve Dimotaka da Osmanlı Devletinde kalacaktır.²¹

8-9 Ağustostaki görüşmelerde tazminat konusu da ele alınmıştır. Yunanistan ve Sırbistan, İkinci Balkan Savaşından topraklarını genişlettikleri için, iyi niyet göstergesi olarak Bulgaristan'dan herhangi bir savaş tazminatında bulunmayacaklarını ifade etmişlerdir. Fakat aynı günlerde Trakya ve Makedonya için yapılan görüşmelerde, Bulgaristan toprak talebinde bulunmaya devam etmiştir. Bundan başka Ege denizine açılmak için de Kavala limanını ve Thassos adasını isteyen Bulgarlar, Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun desteğini sürekli yanında hissetmiştir. Fakat başta Rusya olmak üzere İngiltere ve Fransa'nın tarafsız kalması, Bulgarların geri adım atmasına neden olacaktır. Makedonya sınırı da Romanya'nın arabuluculuğu ile Yunanistan ve Sırbistan'ın talepleri doğrultusunda çözülmüş ve Büyük Güçler'den beklediği desteği alamayan Bulgaristan'da savaşta kaybeden taraf olarak bu durumu kabullenmek durumunda kalmıştır.²² Bükreş Konferansında taraflar 9 Ağustos akşamı bütün konularda anlaşma sağlayarak 10 Ağustos 1913 günü antlaşma metnini imzalamak üzere toplanmışlardır. Romen başbakanı Titu Mairescu, yaptıkları antlaşma ile Romanya adına Balkanlarda hep birlikte barış ve refah içerisinde yaşamayı dilediklerini ifade etmiştir. Romen başbakandan sonra konferansa katılan Yunan, Bulgar, Sırp ve Karadağlı diplomatik temsilciler de söz alarak Bükreş Antlaşmasının Balkan milletleri arasında sosyal, kültürel ve ekonomik işbirliği için bir başlangıç olması yönünde temennilerini ortaya koymuşlardır.²³

Sonuç

Balkan Savaşları üzerine çalışmalar yapan bilim insanları, Romanya'nın askeri ve siyasi açıdan çok başarılı bir strateji izlediğini ittifakla kabul etmektedir. Birinci Balkan Savaşı başlarken modernize edilmiş yaklaşık 500.000 kişiden oluşan Romen ordusu, 1912 itibarıyla Balkanların en güçlü silahlı gücüydü. Buna rağmen Romanya, Osmanlıya karşı kurulan Balkan İttifakı içinde yer almamış, fakat Balkanlarda herhangi bir sınır değişikliğini kabul etmeyeceğini de deklare etmişti. Romanya hükümeti, Balkanlarda muhtemel bir savaşta askeri açıdan Osmanlı Devletinin başarılı olacağını tahmin etmekteydi. Romanya kamuoyunda Osmanlı ordusu galip gelse bile,

20 Zbucea, a.g.e., s. 288-289.

21 Zbucea, a.g.e., s. 290-292.

22 Zbucea, a.g.e., s. 293.

23 A. Parfeni, *Studiu istoric al campaniei româno-bulgare din anul 1913*, Bucureşti, 1915, s. 22.

1897 Osmanlı-Yunan Savaşında olduğu gibi, Osmanlı Devletinin sınırlarını genişletmesine Büyük Güçlerin izin vermeyeceği düşüncesi hâkimdi. Ama yine de Balkan İttifakının savaşı kazanma ya da Büyük Güçlerin baskısı ile Osmanlı aleyhine sınır değişikliği ihtimalini de göz önünde bulunduran Romanya, böyle bir durumu asla kabul etmeyeceğini daha savaş başlamadan ittifaka dâhil ülkelere bildirmişti.

Ekim 1912’de Osmanlı Devletinin beklenmedik şekilde ağır bir yenilgi alması, Balkan Savaşlarındaki askeri ve siyasi stratejisini Güney Dobruca’yı sınırları içerisine dâhil etmek üzerine kuran Romanya hükümetinde ve kamuoyunda kısa bir şok etkisi yaratacaktır. Romanya iç politikasında savaşta tarafsız kalmanın büyük bir bedel ödenmesine sebep olabileceği yönünde tartışmalar yaşanmasını ve hükümetin eleştirilmesini beraberinde getirdi. Fakat Romanya hükümeti her türlü olasılığa karşı ilk baştan tedbirlerini almıştır. Öyle ki Romanya lehine de müspet bir sonuç çıkmaması halinde Balkanlarda herhangi bir sınır değişikliğini kesinlikle kabul etmeyeceğini resmi olarak taraflara iletmişti. Bu nedenle Romanya, İkinci Balkan Savaşı öncesindeki Londra Konferansı başta olmak üzere barış çabaları içerisinde bulunan tüm uluslararası görüşmelerde haklılığını anlatmaya çalıştı ve bu siyasi stratejisinde de başarılı olmuştur.

Bulgaristan’ın Birinci Balkan Savaşına katılmayan Romanya’ya Güney Dobruca’yı vermemekte direnmesi, Büyük Güçlerin diplomasi masasında Bulgaristan’ı yalnız bırakmasına neden oldu. Bulgaristan zaten Osmanlı Devletinden elde edilen toprakların paylaşılması noktasında yaşanan krizden dolayı, Yunanistan ve Sırbistan ile hızla yeni bir savaşın eşiğine gelmiştir. Askeri ve siyasi açıdan çok kötü planlanmış Bulgar stratejisi, İkinci Balkan Savaşında çok ağır bir mağlubiyeti de beraberinde getirmiştir. Diğer Balkan Devletleri de belki yeni topraklar kazandılar ama çok büyük rakamlara ulaşan insan kayıplarına uğradılar ayrıca savaş ekonomisi için Büyük Güçlerden yüklü miktarda borç almak durumunda da kaldılar. Balkan Savaşında izlemiş olduğu reel politik siyaset sayesinde Romanya, tek bir kurşun atmadan ve tek bir askerini kaybetmeden Güney Dobruca’yı topraklarına katmayı başarabilmiştir. Balkan Savaşlarında izlenen bu başarılı politikayı, birkaç yıl sonra patlak veren Birinci Dünya Savaşında da devam ettiren Romanya, birleşik büyük Romanya Krallığı hayalini, 1918 yılı sonunda gerçekleştirmiş olacaktı.

Kaynakça

- Actiunea diplomatica a Romaniei in cursul evenimentilor balcanice, Discursul lui Titu Maiorescu, rostit in şedința Senatului de la 4 decembrie*, București, 1913.
- Arbore, A.P., “Carecterul etnografic al Dobregei sudei (din epoca turcească până la 1913)” *Anale Dobregei*, Nr. XX, 1938.
- Dabija, G.A., *Amintirile unui atasat militar in Bulgaria*, București, 1936.
- Documente Diplomatice, Evenimentele din Peninsula Balcanica, Actiunea Romaniei*, București, 1913.
- Hall, Richard C., *The Balkan Wars 1912-1913, Prelude to the First World War*, Routledge, London, 2000.
- Iorga, Nicoleta, *Supt trei Regi*, București, 1932.
- Iorga, Nicoleta, *Istoria armatei românești*, vol. II, București, 1930.
- Metin, Ömer, “Balkan Savaşlarında Romanya-Bulgaristan Anlaşmazlığı: Güney Dobruca”, *Türk Yurdu*, 32/303, Ankara, 2013.
- Metin, Ömer, “İkinci Balkan Savaşı ve Romanya”, *100. Yılında Balkan Savaşları (1912-1913) Uluslararası Sempozyumu*, Ed. Mustafa Türkeş, C. I, TTK Yayınları, Ankara, 2014.
- Parfeni, A., *Studiul istoric al campaniei româno-bulgare din anul 1913*, București, 1915.
- Pohota, Nicu, “România și Antanta în Timpul Conferinței de Pace de la Londra”, *Revista Cogito*,

vol. III/no 4, 2011.

Proiecte și planuri de operatii ale Marelui Stat Major Roman (pana in anul 1916), București, 1992.

Seișanu, R., *Take Ionescu*, București, 1930.

Seișanu, R., Dobregea, *Gurile Dunării și Insula Șerpilor*, *Schita monografica, Studii și documente*, București, 1928.

Stefanescu-Iacint, N., *Razboiul româno-bulgar*, București, 1914.

Zbucnea, George, *România și Razboaiele Balcanice (1912-1913)*, București, 1999.